

**„ЕЗИКОВИЯТ НАЦИОНАЛИЗЪМ
СЕ ГРАДИ ВЪРХУ МИТОВЕ“ —****споделя известният езиковед и културолог проф. Ги Янсенс****доц. д-р Багрелия Борисова**

Ако се търси пример за типичен белгиец, то професор Ги Янсенс би могъл да бъде посочен като истински представител на съвременния белгиец. Това означава, че той олицетворява сложната смесица от фламандска, валонска и немска кръв. Майка му произлиза от френскоезично семейство, баща му е нидерландскоезичен фламандец с прародители от немско потекло. Прибавим ли и испанската жилка на дядо му по майчина линия, бихме могли да твърдим, че при оформянето на характера на Ги Янсенс са дали отпечатък всички народи, пребивавали някога по тези земи. Испанско, немско и френско господство са определяли за по-дълъг или по-кратък период облика на обществения живот на територията на днешна Белгия.

Ги Янсенс понастоящем е професор по история на нидерландския език и диалектология в университета във валонския град Лиеж. Както той самият обаче споделя, преподаването първоначално го е привличало твърде слабо. Още като студент по германистика в Гентския университет той се увлича от научна работа и по-точно от изследване на развитието и разпространението на диалектите. В тази област е и докторатът, който защитава там.

Професор Янсенс е автор на множество публикации в областта на диалектологията, лексикологията, историята на езика, кул-

проф. Ги Янсенс

турологията и странознанието. Неговото име се среща често в научните нидерландскоезични списания. Ще споменем само някои от книгите, на които той е автор. Още през 1977 г. публикува езиковедското изследване „Ловджийският език“, през 1984 г. излиза „Пътеводител за речници“ с характеристика и указания за употреба на всички публикувани дотогава речници на нидерландски език. В книгата си „Брюксел — Амстердам и обратно“ (1991 г.) той разглежда в сравнителен аспект общественото устройство на Белгия и Холандия на съвременния етап. С тази цел той запознава читателите с

политическите партии и организации, образованието, здравеопазването, отбраната, науката и културата, икономиката и селското стопанство, спорта и т. н. Неговата „История на нидерландския език“ (1993 г.) представлява едно от значимите изследвания в областта на историческата граматика на нидерландския език. Ги Янсенс е автор още на редица учебници и наръчници за преподаване на нидерландски език.

Имайки предвид научните му интереси през последните години, може да се каже, че Ги Янсенс днес е точно на мястото си, тъй като университетът в Лиеж е с голям авторитет в изследването на нидерландските диалекти и има едни от най-важните постижения в тази област.

В тази връзка е интересно да се разбере как се чувства един професор фламандец във Валония.

„Много добре“, отговаря Ги Янсенс и това е една обоснована и премерена оценка, като се има предвид многогодишния му трудов стаж в други университети в Белгия и Холандия. Ги Янсенс работи най-напред в института по лексикология към Кралския Университет в Лейден (Холандия). Там той започва като редактор в екип, който издава най-големия речник в Белгия и Холандия, наречен „Речник на нидерландския език“, започнат през 1850 г. Последният том от него, обхващащ думите, започващи с последната буква от азбуката, ще излезе според плана през 1998 г.

„Подготовката на всички томове предполага огромен труд на много лексикографи от няколко поколения — споделя професор Ги Янсенс. — В този речник ще са включени всички думи, употребявани в нидерландски език от 1500 г. до 1920 г. Предвижда се обаче и разширяването му с новонавлязлата лексика от 1920 г. насам, което ще увеличи обема му значително.“

Предметът на изследването, необходимо да се състави един речник, без съмнение е подложен на динамично развитие и промени, зависещи от извънезикови фактори. Затова Ги Янсенс изтъква, че езикът е всъщност един жив организъм. Той се развива непрекъснато и поради тази причина изследването на езиковите явления не може да има окончателен характер. То може само да констатира тенденции в развитието на съответния език.

„Ще дам пример с думата САПУН — пояснява професор Янсенс. — Редакторът, заел се да изследва употребата на тази дума, трябва да намери по възможност всички цитати в литературата, където е използвана думата САПУН. Илюстрирам естеството на работата върху един такъв речник с тази дума, защото аз бях този, който се занимаваше с нейната употреба. В случая установих над 8000 употреби на тази дума. Трябваше да определя значението на нюансите във всеки конкретен текст и след това да дестилирам основното значение, както и всички варианти, като ги подплатя с типични за това значение цитати.“

През 1979 г. професор Янсенс става преподавател в Хага, след това в Брюксел, а през 1993 г. постъпва в катедрата по нидерландски език в университета в Лиеж.

Лиежкия университет е основан през 1817 г. от крал Вилхелм I, тоест по времето, когато днешни Белгия и Холандия са обединени в една държава, кралство Нидерландия. През 1990 г. е открит отделът по германистика, където днес се подготвят предимно бъдещи учители.

Как един фламандец вижда Валония и валонските студенти?

Професор Ги Янсенс има намерение да остане във Валония. Валонците му допадат като манталитет, сърдечни са, умеят да се радват на живота. За да бъде по-убедителен,

той разказва един виц, който подчертава разликите между холандци, фламандци и валонци. На въпроса: „Ще работим ли, или ще се веселим?“ холандците отговарят: „Ще работим и ако остане време, ще се веселим.“ Валонците обаче предлагат: „Ще се веселим и ако остане време, ще работим.“

Професор Янсенс намира също и природата във Валония за много красива. Тук трябва да споменем, че той живее в едно отдалечено селце, състоящо се само от няколко десетки къщи без магазини, поща и прочие. То е скътано, в буквалния смисъл на думата, в гънките на Ардените — белгийските планини в южната част на страната. Към това място го привличат преди всичко тишината, спокойният селски начин на живот и съвършенството на природата. Всъщност това се оказва и идеалното място за научен работник, който може да работи на пълно спокойствие.

Идиличният живот далеч от големите индустриални центрове е, разбира се, любопитна подробност в образа на съвременния учен и преподавател от Лиеж Ги Янсенс. Иначе студентите заемат голяма част от работата и вниманието му. В това отношение той е изпълнен с много оптимизъм: „През 1988 г. отделът по нидерландистика е имал 60 студенти, сега те са вече 220. Нараства учебният интерес към нидерландския език, което е нещо ново във Валония и много положително като поведение на френскоезичните валонци към другоезичните им сънародници. Явно е минало времето, когато Валония е гледала на Фландрия със снизхождение. Сега Фландрия е индустриално по-силно развитата част от Белгия, там са и най-значимите исторически забележителности. Нидерландският език се говори като роден от по-голямата част от белгийското население и продължава да придобива все по-голямо значение. 70 процента от студен-

тите ни са френскоезични валонци, 20 на сто — немскоезични белгийци и 10 процента — фламандци или холандци. Фактът, че фламандци и холандци идват да следват родния си език във Валония, говори достатъчно убедително за нивото на обучение в нашия университет. Очевидно, по-младото поколение е с променено отношение спрямо нидерландския език — това се забелязва вече дори в училищата. По желание на родителите се организират извънредни часове за децата им с цел изучаване на нидерландски език.“

Като фламандец с роден език нидерландски този факт може да буди у професор Янсенс само гордост.

Говорейки за дейността на професора в различните научни области, не може да не изтъкнем сътрудничеството му в редколегиите на няколко научни списания. Затова той е запознат много добре с възможностите за издаването и разпространението им.

„Има няколко източника за финансиране. На първо място бих посочил правителствата — във Фландрия списанията се финансират от фламандското правителство, а във Валония от валонското. Освен това списанията получават субсидии от университетски фондации. Тези фондации от своя страна се поддържат финансово от частни лица. Някои от тях финансират директно издаването на книги или списания. Голяма част от средствата на фондацииите е дошла от САЩ след Втората световна война като помощ и оттогава досега се финансира с лихвите. Трети източник е Нидерландската езикова общност — една организация, обща за Белгия и Холандия, която се занимава с пропагандирането на нидерландския език и култура по света и с подпомагането на проекти и издания на нидерландскоезична литература в Белгия и Холандия. Тази общност не финансира директно, а чрез други организации, подпомагани от нея. Аз съм член например

на Общия съюз по нидерландски, който се финансира от тази общност. Съюзът издава списание „Общ нидерландски“. Четвъртият източник е финансирането направо от университетския бюджет, това се отнася например за годишниците. Печалбата от абонамента и продажбата възвръща средствата на университета и дава възможност за финансово подпомагане на следващ проект.“

Тиражът на списанието „Общ нидерландски“, в което сътрудничи професор Янсенс, е 3000 екземпляра. Големите списания могат да достигнат няколкостотинхиляден тираж. „Сега съм в редколегиата и на едно ново списание, което ще е орган на Асоциацията на френскоезичните нидерландисти във Валония.“

А как се разпространяват списанията в Белгия?

„За разпространението има няколко начина. Най-напред трябва да се отбележи възможността за абонамент. Освен това списанията се продават в книжарниците, а някои и отделно в специализираните университетски книжарници.“

Интересно е да разберем и как се подготвят самите списания.

Професор Янсенс разказва, че в повечето списания работят пенсионирани учени като членове на редколегиите, но също така и университетски преподаватели. Има обаче големи научни списания като „Наш език“ например, което се издава в 36000 броя тираж и разполага с 5 души щатни работници. Друго голямо списание е „Наше наследство“. В Белгия и Холандия то е едно от малкото списания, които изплащат хонорар на авторите, публикували там статии. Това списание се финансира от фондация и излиза също в тираж от няколко десетки хиляди броя.

Какви са творческите търсения на г-н Янсенс през последните години и кое привлича вниманието му в културното простран-

ство на съвременна Европа? Имайки предвид посещенията на професора в почти всички европейски страни и изнасянето там на гостлекции, можем да предположим, че той е добре запознат с проблемите не само в Западна, но и в Източна Европа. Обект на разискване е най-напред, разбира се, Белгия. „Фландрия има автономия в рамките на федерална Белгия едва от пет години и това, което ме интересува в момента, са проблемите на езика, на езиковата култура на съвременния етап и как езикът влияе върху формирането на тази нова общност. Явленията, свързани с това формиране и влиянието им върху промените в езика са интересни за научно изследване.“

Един от феномените, свързани с оформянето на национална идентичност, е появата на национализъм. „Аз лично се занимавам с езиковия национализъм — споделя професор Янсенс. — Тоест как чрез езика може да се подклажда национализъм. Занимава ме също разрушаването на митовете, защото според мен национализмът се гради върху митове.“

Такова е положението днес в Източна Европа, където национализмът намира благодатна почва. Там има сериозни етнически проблеми и национални противоречия. Това манипулиране с езиковия национализъм (например налагане насилствено на един език спрямо друг, злоупотреба с исторически факти и преинтерпретация на културното наследство) е приложим всъщност на практика във всяка страна.“

Професор Янсенс може да прави убедително подобни паралели, тъй като се е запознал добре с наболелите въпроси на националната идентичност и в бившия източен блок.

Той има впечатления и от България, където през 1995 г. гостува във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“.